

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУЧАСНИЙ ПІДХІД

Дмитро АНОХІН, Діана КУЗЬМІНА, Оксана НАЗАР

студенти, група МО-22-1(М)

Руслан КУБАНОВ

к. пед. н., доцент,

*доцент кафедри економіки, менеджменту та управління територіями,
Відокремлений структурний підрозділ «Інститут інноваційної освіти Київського
національного університету будівництва і архітектури»*

Вступ. Ефективність функціонування економічних систем, ключове місце серед яких посідає підприємство, багато в чому визначається тим, наскільки злагоджено й раціонально взаємодіють між собою їх елементи в процесі реалізації поставленої мети, тобто наскільки дієва та адекватна відповідна система управління. Управління підприємством, будучи складною, багатоаспектною економічною категорією, науково-практична значущість якої не викликає сумнівів, еволюціонує, якісно змінюється й розвивається у відповідь на динамізм і ускладнення суспільного виробництва та ринкових відносин. Це зумовлює необхідність подальшого вивчення, уточнення й систематизації теоретичних основ управління підприємством.

Аналізу управління підприємством присвятили наукові праці такі сучасні вітчизняні вчені, як: Т. Стукан [1], Н. Яркіна [2], Дж. Хорріган [3] та ін.

Метою дослідження є вивчення й систематизація сучасних наукових підходів і практичних шляхів удосконалення до системного поняття «управління підприємством».

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність управління підприємством полягає в здійсненні цілеспрямованої, впорядкованої, інформаційно обґрунтованої та інформаційно вираженої управлінської дії суб'єкта управління на об'єкт управління. Суб'єктом управління є система управління підприємством. Об'єкт управління – єдність соціального й технічного елементів виробництва. Зміст управлінської діяльності характеризують функції управління: загальні – взаємопов'язані універсальні види управлінської діяльності, аналогічні для всіх підприємств, незалежно від їх спеціалізації й особливостей функціонування (розміру, організаційно-правової форми тощо), наявності або відсутності того чи іншого об'єкта або процесу в його керованій підсистемі; конкретні – види управлінської діяльності, спрямовані на конкретний об'єкт управління й зумовлені галузевою специфікою підприємства. До загальних функцій управління належать планування, організація, координація, мотивація та контроль, зміст і взаємозв'язок яких широко розкрито у вітчизняній і зарубіжній економічній літературі. Слід зазначити, що управління здійснюється не взагалі, а конкретними елементами підприємства та процесами, які там відбуваються [1-2].

Загальні функції управління з абстрактного виду трансформуються в конкретний тільки через управління певними об'єктами (елементами, процесами). Конкретні функції можна класифікувати: за процесами управління (функції управління основним, допоміжним та обслуговуючим виробництвом, технічною підготовкою, матеріально-технічним забезпеченням, капітальним будівництвом тощо); за структурними підрозділами управління (функції управління корпусом, цехом, ділянкою, бригадою, відділом, бюро, сектором тощо); за напрямками діяльності підприємства (функції управління маркетинговою, виробничою, постачальницькою, збутовою, інноваційною, інвестиційною, фінансовою діяльністю); за елементами виробничо-господарської діяльності (функції управління персоналом, капіталом, інноваціями, інвестиціями тощо); за економічними категоріями (функції управління продуктивністю праці, якістю продукції, собівартістю продукції, фінансовими результатами, господарськими ризиками тощо) та іншими ознаками. Конкретні функції управління підприємством визначаються такими його особливостями, як вид підприємницької діяльності, тип виробництва, спеціалізація, складність виробництва, розмір тощо. Виділення конкретних функцій управління є механізмом, за допомогою якого забезпечується формування

організаційної та виробничої структури підприємства, встановлюються взаємозв'язки й відносини між його підрозділами. Разом з тим кожна конкретна функція є комплексною за змістом і включає всі загальні функції. Це означає, що реалізація загальних функцій здійснюється завдяки застосуванню конкретних функцій управління й навпаки. Зокрема, Виконання функцій управління здійснюється в процесі управління, який є послідовністю дій при цілеспрямованій дії апарату управління на об'єкт управління та передбачає прийняття й реалізацію управлінських рішень.

Підприємство як складна техніко-технологічна й соціально-економічна система, націлена на реалізацію підприємницького інтересу за допомогою задоволення суспільних потреб, зможе ефективно функціонувати та виконувати свою місію в довгостроковій перспективі, якщо діяльність усіх його підрозділів, виділених відповідно до принципів горизонтального й вертикального поділу праці, і окремих виконавців буде раціонально організована, оптимально скоординована, адекватно контрольована, тобто керована [1]. Управління підприємством є одним з напрямів його звичайної діяльності і при цьому необхідно та обов'язковою умовою, що забезпечує цілісність, синергічність і протиентропійність підприємства як виробничої системи. Будучи самостійним видом діяльності, що реалізується в межах звичайної діяльності виробничого підприємства, управління «накладається», «пронизує» решту напрямів його діяльності, забезпечуючи тим самим як можливість їхнього безпосереднього здійснення, так і сумісну узгодженість у реалізації загальної мети діяльності підприємства.

Досягненню головних цілей розвитку систем управління передують комплексна оцінка майнового та фінансового потенціалу підприємства, яка базується на даних звітності. Виділення систематизованого аналізу фінансової звітності в окремий розділ фінансового аналізу відбулося не так давно (кінець XIX ст.), тому її історичним аспектам приділяється досить мало уваги. На сьогоднішній день західні спеціалісти виділяють п'ять самостійних підходів в становленні та розвитку визначеного напрямку [4]. Перший підхід пов'язаний із діяльністю «школи емпіричних прагматиків», основним внеском представників якої є те, що вони вперше намагалися показати розмаїття аналітичних коефіцієнтів, які можуть бути розраховані за даними бухгалтерської звітності. Другий підхід викликано діяльністю «школи статистичного фінансового аналізу», ідея якої полягала у тому, що аналітичні коефіцієнти, розраховані за даними бухгалтерської звітності, мають користь лише за наявності існуючих критеріїв, які слід розробляти в розрізі галузей. Третій підхід асоціюють з діяльністю «школи мультिवаріантних аналітиків», ідея яких базується на безспірному зв'язку коефіцієнтів, які характеризують фінансовий стан, ефективність діяльності підприємства, та узагальнюючих показників фінансово-господарської діяльності. Четвертий підхід пов'язано з появою «школи аналітиків, зайнятих діагностикою банкрутства компаній», представники якої в аналізі зорієнтовані на фінансову стійкість підприємств та визнають цінність бухгалтерського обліку лише його здатністю забезпечити передбачення можливого банкрутства [3]. Найновітніший п'ятий підхід, пов'язаний із діяльністю «школи учасників фондового ринку», представники якої використовують звітність для прогнозування рівня ефективності інвестування. На нашу думку, в сучасних умовах виникає об'єктивна необхідність поєднання всіх вищезазначених підходів для прогнозування кризових ситуацій в діяльності підприємств та шляхів їхнього подолання.

Головним завданням саме економічного управління є забезпечення координації, взаємоузгодження та загальної спрямованості всіх видів діяльності на досягнення балансу в усіх сферах економічних відносин, що формуються в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності як у внутрішньому середовищі, так і з суб'єктами зовнішнього середовища. Показники діяльності підприємства мають відображати найважливішу інформацію, яка потрібна для відстеження ситуації, щоб її можна було діагностувати, прогнозувати та в подальшому розробити точні, дієві управлінські рішення [2]. Для різних підприємств такі показники будуть різними і повинні інтегруватися в усі основні управлінські процеси. Для того щоб показники були більш дієвими, слід визначити їх пріоритетність і змінювати їх у міру внутрішнього розвитку підприємства та змін у зовнішньому середовищі, це допоможе більш точно спрогнозувати стан та подальші шляхи для нарощення, розширення та вдосконалення

виробничого потенціалу.

Висновки. Таким чином, управління підприємством як економічна категорія має об'єктивний характер, зумовлений диференціацією й поділом праці, виділенням відповідних видів господарської та трудової діяльності, що потребують їхньої організації й узгодження (координації) у просторі та у часі. Об'єктивність управління гармонійно поєднується із суб'єктивністю управлінських дій, що визначають сутність управлінської діяльності, які здійснюються суб'єктом управління (системою управління) щодо об'єкта управління (комплексу соціально-технічних елементів підприємства). Зміст управлінської діяльності полягає у виділенні, опрацюванні й реалізації загальних і конкретних функцій, що спираються на відповідні раціональні принципи управління підприємством, які враховують сучасні наукові напрацювання, управлінську практику та галузеву специфіку підприємств. Зокрема, загальною тенденцією в розвитку економіки останніх років є визначальна роль фінансових ресурсів. Але функціонування та розвиток соціально-економічної системи потребують і регулярного залучення, перетворення та використання для досягнення цілей матеріальних та трудових ресурсів. Разом з тим, для забезпечення цілеспрямованої діяльності необхідна ефективна система управління.

Література:

1. Стукан Т. М. Економічне управління підприємством: сутність та напрями підвищення ефективності. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. № 27. С. 61-65.
2. Яркіна Н. М. Управління підприємством як економічна категорія (теоретичні аспекти). Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2014. №. 1. С. 130-136.
3. Кубанов Р. А. Напрямки покращення фінансового стану підприємства. Формування новітньої парадигми управління публічними та приватними фінансами в Україні : зб. матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Херсон, 23 грудня 2021 р. Херсон : ХНТУ, 2021. С.252-254.
4. Horrigan J. O. Schools of Thought in the Historical Development of Financial Statement Analysis. Proceedings of the Pacioli Quincentennial Symposia. Seattle University, Seattle, Washington. 1996. P. 35-49.